

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ

Після 2022 року актуальність питання бухгалтерського обліку благодійної допомоги в Україні суттєво зросла у зв'язку з масштабними наслідками повномасштабної війни, що спричинила безпрецедентний рівень гуманітарних, соціальних та економічних викликів. Благодійні організації, міжнародні донори та бізнес-структури стали ключовими суб'єктами у забезпеченні населення товарами першої необхідності, медичними засобами, обладнанням та фінансовими ресурсами. Така активізація потоків благодійної допомоги потребує чіткої системи її обліку, яка б гарантувала прозорість руху активів, достовірність звітності та належний контроль за цільовим використанням коштів. У нових умовах облік благодійної допомоги набуває не лише технічного, а й суспільного значення, оскільки забезпечує довіру між державою, бізнесом і громадянським сектором, а також формує підґрунтя для ефективного управління процесами відновлення країни. У зв'язку з цим актуалізується проблема належного бухгалтерського відображення благодійної допомоги, забезпечення прозорості її руху та достовірного розкриття у звітності [4, 3].

Нормативно-правове регулювання операцій з благодійною допомогою в Україні базується на положеннях Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [4], НП(С)БО 15 «Дохід» [5], а також міжнародних стандартів IAS 20 «Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance» [1] та IPSAS 23 «Revenue from Non-Exchange Transactions» [1]. Аналіз чинної практики свідчить про відсутність єдиної методики обліку благодійних надходжень, що призводить до різночитань у трактуванні доходів і витрат благодійного характеру [3].

Нормативно-правова невизначеність стосується порядку визнання та оцінки благодійної допомоги, особливо у випадках безоплатного надходження товарно-матеріальних цінностей, гуманітарної допомоги або надання послуг. Чинні НП(С)БО не повною мірою охоплюють операції неприбуткових і волонтерських організацій, а податкове законодавство містить розбіжності між критеріями «доходу» та «цільового фінансування», що створює ризики для правильного відображення операцій у звітності.

Наслідком нормативно-правової невизначеності є проблема відсутності єдиного методичного підходу до документального оформлення благодійних операцій. У практиці часто використовуються довільні акти приймання-передачі, що ускладнює аудит та підтвердження достовірності облікових даних. Особливо це стосується міжнародної допомоги, коли інформація про вартість активів або їх походження є неповною чи не має підтвердження первинними документами.

Благодійна допомога може надаватися у грошовій або натуральній формі. Для її відображення доцільно застосовувати рахунки 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» та 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» [5]. Основним завданням бухгалтера є ідентифікація джерела надходження, визначення умов використання та відображення відповідних податкових наслідків. Запровадження внутрішніх політик прозорості, електронного документообігу та цифрових інструментів дозволяє підвищити контроль за рухом благодійних ресурсів і забезпечити формування достовірної звітності.

Удосконалення системи бухгалтерського обліку благодійної допомоги потребує розроблення єдиних методичних рекомендацій щодо оцінки безоплатно отриманих активів, розкриття інформації у фінансових звітах та застосування підходів, узгоджених із міжнародними стандартами [3]. Уніфікація регламентних документів щодо обліку благодійної допомоги сприятиме зростанню довіри до фінансової інформації та посиленню інституційної спроможності благодійних і господарських організацій.

Список використаних джерел

1. International Accounting Standards Board (IASB). IAS 20: Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance [Standard]. London: IFRS Foundation, 2024. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2024/issued/part-a/ias-20-accounting-for-government-grants-and-disclosure-of-government-assistance.pdf>
2. International Public Sector Accounting Standards Board (IPSASB). IPSAS 23: Revenue from Non-Exchange Transactions (Taxes and Transfers) [Standard]. New York: IFAC, 2006. URL: <https://www.ifac.org/flysystem/azure-private/publications/files/ipsas-23-revenue-from-non-3.pdf>.

3. Кушнір Л. А., Коркушко О. Н., Шевчук Н. С. Особливості обліку благодійної допомоги в умовах воєнного стану. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. № 38. С. 140–144. URL: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2023-1.20>
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 29.11.1999 № 290 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>